

دلاوران بی سر

بر اساس زندگی سرتیپ دوم ستاد
سید علی اکبر خوانساری نیا

مهرداد طاهری

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات
سوره سبز

اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس
استان آذربایجان غربی

تهران - ۱۳۹۵

مقام معظم رهبری (دام عزه):
می خواهم بگویم که این جنگ یک گنج است.
ایما خواهیم توانست این گنج را استخراج کنیم؟
این هنر ماست که بتوانیم استخراج کنیم.

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات سوره سبز
ناشر برگزیده و برتر فرهنگ و ادب ایرانی

- تدوین: مهرداد طاهری
- مصاحبه: امیر هشترخانی
- ناشر: انتشارات سوره سبز
- با همکاری اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس
- استان آذربایجان غربی
- مدیر تولید: محسن صادق نیا
- مدیر هنری و آماده سازی:
- جبهه هنری زیا - مجتبی صالحی
- صفحه آوری: سطفی سعادت، سید علیرضا طباطبایی
- نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۵
- شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
- قیمت: ۱۹/۵۰۰ تومان

مرکز پخش:

* انتشارات سوره سبز - معاونت فرهنگی
تهران - تقاطع خیابان ولی عصر و بهشتی
خیابان عبادی - شماره ۱۵ - واحد ۶
۰۲۱-۸۸۱۰۴۴۳۰ / ۰۹۱۲۵۱۳۱۲۶۸

طاهری، مهرداد
دلاوران بی سر: بر اساس زندگی سر تیپ دوم ستاد خوانساری نیا
تهران: سوره سبز، ۱۳۹۵
۴-۲۰۰-۸۰۲-۸-۷۸
مهرداد طاهری، تدوین.
داستان های فارسی - قرن
جنگ ایران و عراق ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - داستان
۱۳۹۵ ۳ ص ۴۶۱۸ / DSR ۸۳۸۴
۸ / ۵۴ ۳
۳۹۶۱۲۵۸

فهرست

۸	 سخن ناشر
۱۰	 مقدمه
۱۲	 در آتش، خور و اشغال به دنیا آمده بودم
۱۸	 بال‌هایی در حمام می‌خواستند پر بکشند
۲۳	 آن لباس‌های زیبای وطن رستی
۲۷	 ورود به دانشگاه نظامی
۳۱	 اولین مأموریت در ارتش
۴۵	 ورود به دانشکده افسری
۵۵	 اولین یگان بعد از دانشکده افسری
۶۷	 دوره عالی در اصفهان
۷۲	 بعد از دوره عالی و ازدواج
۷۹	 دانشکده فرماندهی و ستاد دافوس
۸۴	 انقلاب و خدمت در مراغه
۹۲	 اولین اردو بعد از پیروزی
۱۰۸	 اولین مأموریت رزمی در منطقه
۱۱۵	 مأموریت سنجندج
۱۲۲	 حمله عراق
۱۳۳	 مأموریت منطقه جنوب
۱۵۹	 انتقال به لشکر ۶۴ پیاده ارومیه
۱۶۸	 اولین مأموریت در لشکر ۶۴ ارومیه
۱۷۹	 کومله چه بی‌رحم شده بود در (واوان و نالاس)
۱۹۳	 از جلدیان تا آشنویه
۲۰۵	 ایجاد قرارگاه مشترک مالک‌اشتر در مهاباد

۲۱۰	محور زمزیران.....
۲۱۸	همکاری با سپاه.....
۲۲۲	پاک‌سازی محور پیرانشهر و سردشت.....
۲۳۴	تغییر و تحول فرماندهی لشکر ۶۴ و ایجاد جبهه برون‌مرزی در شمال غرب.....
۲۴۷	اولین عملیات برون‌مرزی از شمال غرب.....
۲۴۷	والفجر ۲.....
۲۹۰	حفظ و نگهداری منطقه عملیاتی والفجر ۲.....
۲۹۸	طرح عملیات جدید.....
۳۰۶	عملیات قادر و تشکیل تیپ ۴.....
۳۲۱	بند تحرك عراق در منطقه حاج عمران.....
۳۲۸	عملیات کربلای ۲ و مأموریت خارج از کشور.....
۳۳۷	طراحی عملیات ۷.....
۳۶۳	پایان عملیات کربلای ۲ و عملیات نصر ۹.....
۳۷۸	پذیرش قطعنامه ۵۹۰ عملیات بزرگ سه کانیان.....
۳۸۵	اتفاقات در زمان آتش‌سوزی در منطقه.....
۳۸۹	روایت تصاویر.....
۳۹۷	اسناد و مدارک.....
۴۲۳	فهرست مکان‌ها.....
۴۲۸	منابع و مأخذ.....

بسم تعالی

خداوند را سپاس بگذاریم آنچه که در آن ایام در جمیع دربانان، رؤسا، جانبازان و اشیاگران بر من گذشت
لطف و عنایات خداوند مبارک و تعالی بوده و حال که دراز سال خدمت در ارتش محمد رسول الله ایران علی المحض
در دوران ۸ سال دفاع مقدس و چندی سال بعد از انقضا یافتن بار از ایجاب نموده و توسط اداره کل حفظ آثار و
شرایط زندگی دفاع مقدس در آن ایام به من دعوت شد تا در مجلسی دوتایی به بیان خاطرات دوران خدمت
برداخته و آنرا ضبط و ثبت نمایند.

تکلیف آب پیش رو حاصل بیانات شفاهی ایجاب طی بیعت و در عهدی که در اداره کل حفظ آثار و
شرایط زندگی دفاع مقدس در آن ایام کرده ام که توسط برادر بزرگوار عظیم خانبابا ابراهیم خانبابا به تغییرات بسیار
جزئی در آنجا ضبط و ثبت نموده که حاصل قسمتی از تلاطم و احاط و طعم تلخ در مدت سی و اندر سال خدمت در
مشکلهای مختلف در ارتش محمد رسول الله ایران بوده ضمن آنکه نوعاً این مشغله را در حیات بیعت و دوامه بیان کردم
مع الوصف یادآور آنجا هرگز و آنرا بی از لطف نمیباشد.

باید اذعان کنم که پیش تر من مشغول به کارهای دیگری بودم و در آن دوران که افسران جوانی تحصیل کرده
و از نظر دیده غالباً بر این بهشت گدازده شده اند شروع به بر تریب سلسله مراتب شاغل در ارتش در مشغلهای
جوان خوانده آثار - خواننده گردان توپخانه - پیشین سوسم لنگر پیاده - خواننده توپخانه لنگر - معاون عملیاتی
لنگر پیاده - جانشین خواننده لنگر پیاده - سر بیست و یکم - الاغ و خواننده مرکز آموزش رتبه پیشانی
نیز در رتبه ارتش را سپری کردم. لیکن بیشترین مشغلههای من در دوران ۸ سال دفاع مقدس
بوده که آنرا به تدریج مندرج در متن این مجموعه آورده ام.

لذا از مدتها پیش در این خانبابا ابراهیم خانبابا که در مصطفی و ثبت بیانات شفاهی طی بیعت متقد
ومت را تقدیر خود را فرستاده و هم چنین از خانبابا سرعنت مصطفی و هنر میرزا محمد سرم اداره حفظ آثار
و شرایط زندگی دفاع مقدس دانستم که زمینه گفتگو و پشتیبانی من لازم در این امر را فراهم نموده و نیز از خانم
نجمه که فرزند مسئول حفظ آثار و مدارک آن اداره کل می باشد و قریباً شصت و شش سالگی بسیار شکر میبایم.

امید دارم این سرورانیده در تهیه این مجموعه ایجاب را صمیمانه همراهی کردند در نقل و حرکت خداوند
تا در مقابل پیراسته مؤثر و سزاوار باشد.

عزیزان من

مقدمه

بررسی ریشه‌ها و شرح وقایع جوامع بشری با نگرش تاریخی، یکی از کارکردهای متأخر تاریخ است. البته روشن است که علم تاریخ برای رسیدن به این هدف، در گردآوری داده‌ها و بازسازی آن‌ها از روش‌های تازه‌ای بهره برده است که «تاریخ شفاهی» یکی از آن‌ها است. تاریخ شفاهی که روشی تازه برای گردآوری خاطرات و روایت‌های شفاهی رخدادهای تاریخی است، شاید از جهاتی کهن‌ترین شیوه‌ی تاریخ‌نگاری نیز به‌شمار آید و با تعیین معیارها و استانداردهای لازم برای این روش تازه - که جایگاه ویژه‌ای در تاریخ‌نگاری یافته - می‌توان آن را شاخه‌ای از «علم تاریخ‌نگاری» قلمداد نمود.

در حقیقت محتوای تاریخ شفاهی از طریق فرآیند مصاحبه به‌دست می‌آید که شامل مشاهدات و تجربه‌های تاریخی شخص یا نقل‌قول‌های آنان از دیگر حاضران در صحنه‌ی تاریخ است. تاریخ شفاهی به‌واسطه‌ی جزئی‌نگری، دخالت «شناخت روان» در بیان و نگارش تاریخ، مستندسازی و اصالت‌بخشی، روش مناسبی برای تدوین و ثبت دقیق تاریخ و شناساندن درست رخدادها می‌باشد.

آن‌چه از این گونه‌ی تاریخ‌نگاری حاصل می‌شود، روشی مستندی است که در کنار اطلاعات دیگر، تا اندازه‌ای فراوان، بخشی از «ناگفته‌ها و ارز» و «مماها»ی تاریخی را - به‌ویژه در حوزه‌ی تاریخ معاصر - بیان و حل می‌کند. چنین شیوه‌ای از بستر را برای محقق فراهم می‌کند که رخدادها را نه از یک روزنه، که به‌مثابه‌ی نوعی تجربه‌ی گروهی بنگرد و به واکاوی آن بپردازد، هم‌چنین در قضاوت تاریخی به استنادهای بیش‌تری دست یابد و در سیر مطالعاتی خود از اعتمادی بیش‌تر و اعتباری بهتر برخوردار شود.

با نگاهی به جنگ‌های دوران معاصر در می‌یابیم که دفاع مقدس ملت ایران نقطه‌ی عطفی در تاریخ معاصر به‌شمار می‌رود که یکی از ویژگی‌های برجسته‌ی آن حضور همه‌ی اقشار و طبقات اجتماعی است. بنابراین برای نگارش دقیق تاریخ دفاع مقدس باید به سراغ شاهدان عینی این رخداد در سطوح مختلف رفت. این امر نیز تنها با رعایت دقیق اصول و فرآیندهای تدوین تاریخ شفاهی میسر می‌شود.

یکی از مشکلات تدوین تاریخ شفاهی در این دوره این است که هرچه از سال‌های دفاع مقدس دورتر می‌شویم بیماری، فراموشی خاطرات و کاهش حافظه‌ی ناشی از کهولت شاهدان آن، نقش مخرب خود را بیش‌تر می‌نمایاند. از سوی دیگر، بر اثر سیر طبیعی تاریخ، در سال‌های گذشته شماری از فرماندهان و رزمندگان دفاع‌مقدس رخت از جهان فانی بسته‌اند که این خود، ضایعه‌ی جبران‌ناپذیری در گردآوری خاطرات و تدوین تاریخ شفاهی تلقی می‌شود.

بنابراین از آن‌جا که مرور زمان، گردآوری منابع شفاهی تاریخ دفاع مقدس و تدوین آن را تهدید می‌کند، ضروری است همه‌ی آثار و اسناد دفاع مقدس با شیوه‌های علمی گردآوری ثبت و منتشر شود. در این راستا «سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس» با درک اهمیت و آگاهی از این رسالت و مسئولیت و با انگیزه‌ای جهادی، گام‌هایی را در راه ثبت و نشر خاطرات فرماندهان و نیروهای حاضر در رخدادهای هشت سال دفاع مقدس برداشته است؛ دفاعی آه با افتخارترین روزهای مقاومت و پایداری ملت ایران را پدید آورده و امروز ثبت و ضبط این منابع، شادی‌ها و زوایای گوناگون آن در گرو نهضت گسترده‌ای برای تحقق این کار بزرگ است.

امید است با توکل به خداوند منان و حمایت والای کارشناسان و متخصصان عرصه‌ی تاریخ‌پژوهی و تاریخ‌نگاری بتوانیم گنجینه‌های ماندگار این «دوران طلایی» را به‌عنوان میراث گران‌بهایی برای ترویج فرهنگ ایشار و بهداشت و نسل‌های آینده به‌یادگار بگذاریم.

سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس